

Kultur- och fritidsnämnden

Tjänsteskrivelse - Avskaffa förseningsavgifter på folkbiblioteken

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden föreslås besluta att permanent avskaffa förseningsavgifter på alla medier som lånas ut på folkbiblioteken from årsskiftet 2022/23

Ärendet i korthet

Bibliotekssamarbetet HelGe har gemensamma låneregler och avgifter. 2020-03-18 avskaffade HelGe-samarbetet tillfälligt förseningsavgifterna som ett led i arbetet med att minska smittspridning. Många folkbibliotek i Sverige gjorde samma sak under denna tid och erfarenheten är positiv. Böckerna återlämnas och det uppfattas som ett kliv framåt i arbetet med bemötande och tillgängliggörande av litteratur för alla. HelGe-samarbetet har gemensamma låneregler och avgifter, men beslut om avskaffande av avgifter fattas i respektive kommun. Förslaget om att avskaffa förseningsavgifter implementeras endast om alla kommuner fattar ett sådant beslut.

Bakgrund

Folkbiblioteken i Gävle ingår i HelGe-samarbetet som är ett regionalt folkbibliotekssamarbete där alla regionens tio kommuner samarbetar med gemensam bibliotekskatalog, gemensam webb och gemensamma låneregler och avgifter. Samarbetet tillgängliggör alla kommunernas samlade mediebestånd till invånarna.

HelGe-samarbetet avskaffade tillfälligt förseningsavgifterna (2020-03-18) som ett led i arbetet med att minska smittspridning. Erfarenheterna från den här tiden har aktualiserat frågan om behovet av förseningsavgifter och huruvida de fyller sin funktion. Många folkbibliotek i Sverige gjorde samma sak och erfarenheten är positiv. Böckerna återlämnas och det uppfattas som ett kliv framåt i arbetet med bemötande och tillgängliggörande av litteratur för alla.

Kultur- och fritidsnämnden

Tendensen i Sverige är att allt fler kommuner ser över möjligheten att ta bort förseningsavgifter och i vissa fall till och med räkningar för förkomna medier. Några exempel är Karlskoga, Söderköping, Boxholm och Mjölby. Även Göteborg och Malmö överväger att fortsätta med borttagna avgifter.

Förseningsavgifter

Förseningsavgifter i HelGe-samarbetet är idag 1 kr/dag/media med undantag av tevespel där avgiften är 10kr/dag. Avgifterna gäller från 18 år. Barnmedia är redan avgiftsfritt.

Erfarenheten av tillfälligt avskaffade avgifter under pandemin visar att avgiften inte längre tjänar sitt syfte som incitament att återlämna böcker i tid. Förseningsavgifterna fungerar i stället som en kontrollavgift. Detta gör att avgifternas syfte inte uppnås utan det skapar en konfliktyta mellan personal och låntagare. Därför vill vi arbeta tillitsbaserat och lita på att medborgarna lämnar tillbaka det som lånas uppnår vilket också skapar en bättre arbetsmiljö för våra biblioteksmedarbetare.

När lånetiden har gått ut kommer låntagarna precis som nu få upp till tre påminnelser om att lämna tillbaka. Skillnaden är att vi inte kommer att lägga på en förseningsavgift utan ha förtroende att det man lånat lämnas tillbaka.

Lämnas torts påminnelser inte det man lånat tillbaks kommer lånekortet spärras och en faktura att skickas ut för ersättning av medier, precis idag.

Konsekvenser

Risk finns att färre böcker återlämnas i tid och köerna blir längre. Men erfarenheten från de bibliotek som prövat avgiftsfritt är att det inte märks någon betydande skillnad.

Förseningsavgifterna budgeteras ofta till folkbibliotekens verksamhet och tas avgifterna bort så minskar bibliotekens intäkter, men avskaffandet av förseningsavgifter minskar också den administrativa tiden för bibliotekspersonalen och därigenom kostnaden. Hur mycket detta påverkar skiljer sig åt mellan kommunerna. En positiv effekt kan vara att biblioteken inte budgeterar sin verksamhet på en straffavgift utan på verksamhetens faktiska kostnader.

Kultur- och fritidsnämnden

År 2020 var total intäkt 95 tkr från 2020-03-18 endast intäkt för ej återlämnat.

År 2021 totalt intäkt 103 tkr som är ersättning för ej återlämnade medier.

Vi har också kostnader för kontanthantering både för hämtning av kontanter och för administrativa kostnader i form av arbetstid.

Beslutet ska skickas till
Bibliotekschef